

Smernice - temelj dobrega načrtovanja

(Nadaljevanje s 1. strani)

Razvoj sistema načrtovanja je očiten, vendar pa nas zanima tudi njegova učinkovitost oziroma uresničitev načrtovanih ciljev. Kot sistem za zavestno spremljanje družbenih pojavov nam družbeni plan določa skupno razvojno politiko in ne opredeljuje le hipoteze in napovedi. Ustvarjalna teorija načrtovanja nam mora pomagati pri spreminjanju in izboljševanju prakse. Tu pa ugotavljamo, da na nekaterih pomembnih področjih sprejetih ciljev ne dosegamo.

Menim, da to velja predvsem za dve strateški področji:

— akumulativnost in reprodukcija (ne)spodobnost organizacij združenega dela ter

— vključevanje v mednarodno menjavo oziroma konkretno premajhna rast izvoza.

Stališča o oceni stanja, dosežanih gibanj in o pomembnosti vrvega področja so različna, ker analizi nimajo take teže, oziroma obratno: ugotavljamo, da o v letu 1978 sredstva za reprodukcijo močno porastla (Analiza uredništva družbenega plana SR Slovenije v obdobju 1976 — 1979, Poročevalec št. 16, stran 24).

Kot primer pa bi navedel podatek za našo občino, kjer znašajo sredstva za razširjeno reprodukcijo po zaključnih računih za leto 1978 na ravni občine 1.368 milijonov din ter prosta sredstva za investicije 651 milijonov. V teh sredstvih pa niso upoštevana oziroma prikazana izločanja iz poslovnega sklada (za nerazvite, energetiko, železniški in luški promet, ceste in ostalo), ki znašajo po naši analizi 291 milijonov, tako da so dejanska prosta sredstva za investicije v temeljnih organizacijah združenega dela le 360 milijonov din.

Strinjamo se z ugotovitvami, da nizka akumulativnost bistveno vpliva na učinkovitost investiranja, kar je povezano z mnogimi nadaljnimi negativnimi posledicami. Tudi premajhna rasti zvoza ne moremo obravnnavati povsem ločeno.

O zavestnem usmerjanju boljšega razvoja brez razvoja znanosti in njene povezave s prakso znotraj brez lastnega znanja, bi težko govorili; gledano z drugega vidika, lahko trdim, da družbeni razvoj temelji na ustrezno usposobljenih ljudeh (dr. Možina: »Začetki bi morali za načrtovanje cadrov za načrtovanje«, vendar se zavedam, da smo vsi vključeni v proces načrtovanja in izvajanja družbenega razvoja. Po

svoje bi temu dejal: »Družbeni razvoj moramo razumeti, delati moramo znati in ustvarjati moramo hoteti.« To pa ne pomeni zanikanja potrebe po specialističnih.

Družbeni razvoj, ogledan z vidika spreminjanja odnosov med ljudmi, pomeni pravzaprav oblikovanje novih družbenih in medčloveških odnosov na temeljih enakopravnega sodelovanja, vzajemnosti in solidarnosti. Tovariš Kardelj je upravičeno zapisal v svojih Beležkah o naši družbeni kritiki: »Resnični humanizem ni pridigarstvo in ne gradi na tem, kakšen bi morali biti človek, ampak prvenstveno na tem, kakšen je človek v razmerah v katerih živi. Zato se resnična humanistična akcija ne more omejiti samo za pridiganje o vrlinah, ampak mora biti predvsem sposobna, da spreminja stvari okrog človeka in odnose med ljudmi, tako da ustvari možnosti za rast humanistične družbene zavesti in prakse.«

Samoupravno zakonjenega plana pogosto ne izvajamo tudi zaradi premajhnega spoštovanja do novega in nastajajočega; če so s sporazumom in dogovori dosežene uskladišne želje z možnostmi ter skupna solidarnost do dogovorjenih akcij, dane pa so tudi materialne možnosti za izvedbo, potem morajo biti dejansko izčrpani vsi ukrepi za dosego ciljev. Na primer največje neskladje med načrtovanjem in izvedbo se kaže vsako leto v razširjeni reprodukciji pri preskrbi z vodo, kanalizacijo, toplotno

energijo in plinom, kjer je problem v izvajanju zakonjenega programa, prikazuje pa se navdno kot problem pomanjkanja sredstev. Realizacija za leto 1978 npr. je znašala približno 400 milijonov, predvidena poraba sredstev v letu 1979 pa naj bi bila 1,33 milijarde. Prav tako so bistvene razlike med uresničitvijo plana investicij PTT dejavnosti, kjer je bila finančna realizacija celotnega plana investicij v letu 1978 224 milijonov, v letu 1979 pa naj bi po širši varianti znašale investicije 816 milijonov din. Bistvena razlika se kaže tudi med vsakoletnim načrtovanjem in izvajanjem 10-letnega programa gradnje cestnega omrežja v ljubljanskih občinah.

Iz izkušenj sodimo, da je najpogosteje in tudi najbolj zlorabljen razlog za neizvajanje programa investicij pomanjkanje sredstev, ki nato sproži velike akcije, dejanski problem pa ostaja zamegljen.

V smernicah za pripravo družbenega plana mesta Ljubljana za obdobje 1981 — 1985 bi želel med cilji družbenega razvoja izpostaviti:

— usklajevanje prostorskega razvoja Ljubljane s politiko širšega političnega razvoja ter dosega skladnosti urbanistične politike ljubljanskih občin in

— postopno izenačevanje delovnih in življenjskih razmer vseh ljudi s tem, da bodo socialne dobrine in storitve, blago za vsakdanjo preskrbo, komunalne dobrine in storitve pod enakimi možnostmi dostopne vsem delovnim ljudem in občanom.

Iz analize naših ključnih problemov na področju socialnega razvoja ugotavljamo, da se na področju družbenih dejavnosti neskladja povečujejo. Odstotek vključenih otrok v vzgojnovarstvene zavode je znašal v letu 1978 39, v letu 1979 pa 38. Še značilnejši je podatek o številu odklonjenih prosilcev, glede katerih v analizi na ravni republike ugotavljajo, da jih je bilo v SR Sloveniji lani 14.806 in da je stanje po posameznih občinah glede tega zelo različno, ker so tudi potrebe zelo različne. Največje število odklonjenih prosilcev je ugotovljeno v velikih industrijsko razvitih občinah. Na žalost naša občina v tem prednjači, ker je bilo v letu 1978 odklonjenih kar 2136 prosilcev.

Težko je razumeti, da je med ključnimi in nerešenimi problemi pri nas tudi preskrba občanov, vendar pričakujemo, da bodo v tem srednjeročnem obdobju z izgradnjo primernih objektov rešene osnovne težave.

Pomanjkljiva pa je tudi zaščita potrošnika.

Demografska rast prebivalstva bo zaradi priselitev oziroma zaradi obsežne stanovanjske gradnje tudi v naslednjem srednjeročnem obdobju zelo hitra. Po oceni bo v občini konec leta 1985 okoli 85.000 prebivalcev, in to kot sedaj predvsem mladih družin. Pretežni del porasta prebivalstva je povezan z gradnjo novega naselja na Fužinah ter z gradnjo Novih Jarš. Na Fužinah bi bile z izvedbo vseh načrtovanih objektov dane ustrezne možnosti bivanja, predvsem pa moramo biti bolj kot do sedaj pripravljeni nuditi mladim generacijam širše možnosti za izobraževanje, za kulturo in športno dejavnost.

Menim, da so v smernicah mesta in občine dane pomembne informacije o različnih možnostih razvoja, ki pri nas temeljijo predvsem na možnostih prostorskega razvoja (proste površine za stanovanjsko gradnjo 280,5 ha, za industrijsko gradnjo 371,03 ha, za športne in rekreacijske dejavnosti 145 ha).

Ker med sprejemanjem smernic pravzaprav ni bilo pripomb (verjetno tudi zaradi prekratkega ter neustreznega dopustniškega časa), želim, da bi vsi nosilci planiranja sedaj, ko sprejemajo svoje planske dokumente, izhajali iz sprejetih smernic, v katere je bilo vloženo veliko truda, na razpolago pa so tudi vse dodatne informacije in analize, ki so bile izdelane ob tem.

JOŽE KAVČIČ

O STANOVANJSKA ZADRUGA SNEBERJE

Stanovanja, pitna voda in še kaj

Kdor je sam gradil hišo, ve, kako dolga je pot do lokacijske dokumentacije in gradbenega dovoljenja — tudi takrat, ko vse poteka brez zapletov. Postopek pa je še dolgotrajnejši, kadar pride do nepredvidenih težav in različnih interesov, kot se je to zgodilo v primeru stanovanjske zadruga MS 103/2 Sneberje.

Verjetno ni treba posebej poudarjati, kako pomembno je za človeka urejeno stanovanjsko vprašanje. Slabe stanovanjske razmere so eden izmed vzrokov za manjšo delovno storilnost, vplivajo na psihično počutje delavca, prek tega pa tudi na odnose med družinskimi člani. V interesu družbe je, da se človek ustavi v nekem okolju in postane aktiven oblikovalec življenja v tem kraju. To pa seveda brez urejenega stanovanjskega vprašanja ne gre.

Sto družin, članov že prej omenjene stanovanjske zadruga, pa že več kot polgodno leto živi v negotovosti, ker nihče od njih — in vsi skupaj — ne vedo, kaj naj storijo, da bi čim hitreje prišli do primernih stanovanjskih prostorov.

Zadrugo so ustanovili na pobudo samoupravne staovanjske skupnosti Ljubljana Moste — Polje februarja lani. Predsednik zadruga Tone Eržen nam je povedal, da so člani poslovnega odbora oktobra istega leta presenečeno ugotovili, da ne morejo pri-

četi zidave, ker odlok o varstvenih pasovih vodnih virov v Ljubljani in ukrepi za zavarovanje pitne vode iz leta 1977 prepovedujejo gradnjo individualnih hiš v drugem varstvenem pasu, kamor spada tudi obravnavano zemljišče v Sneberjah. Zato so se strinjali s predlogom občinske stanovanjske skupnosti, da zaprosijo pri izvršnem svetu skupščine mesta Ljubljane za dopolnitev odloka. Izvršni svet pa je sodil, da morajo o tem problemu poprej razpravljati in seveda zavzeti tudi stališče na mestni

kovano rešitev, zahtevano znanje delavcev, čas rešitve naloge in višino nagrade za uspešno oziroma deloma uspelo rešitev. Specifična vprašanja rešujemo s posebnimi dogovori, kjer so opredeljene tudi druge zahteve, ki jih postavlja ena ali druga stran.

Zazeleno je, da je višina nagrade pri inventivnem delu usklajena in povezana z individualnim nagrajevanjem, tako da postane tovrstna nagrada sestavni del individualnega nagrajevanja, ne pa edina oblika stimuliranja delavcev, ker bi se lahko začelo redno delo zamerjati. To pomeni, da mora spodbuda k inventivnem delu sloneti tudi na uravnoteženju stimuliranja posameznih del, sicer bodo nekateri pretiravali z inovacijskimi deli, medtem ko bodo drugi preveč pasivni do tega dela.

Tako ponovno prihajamo do iste ugotovitve, da morajo biti inovacije ne samo organizirane, ampak tudi vodene kar najbolj strokovno tako s tehnične kot tudi z ekonomske strani in oprte na čimširšo samoupravno podlago. To pa v bistvu pomeni, da morajo inovacije postati pomemben in stalen element samoupravnega planiranja.

MOLAN STRAH

Iz občinskih glasil ljubljanske regije

Za revolucionarno delo in vodilno vlogo v NOB, za prispevek pri osvobajanju občine Logatec, prenašanje revolucionarnih tradicij, razvijanje bratstva in enotnosti in nadaljnjo krepitev naše družbene ureditve je občina Logatec podelila generalu in narodnemu heroju Vladu Šegrtu naziv častnega občana.

Na 4,10 metra širokem platoju, vendar v višini 130 metrov, se človek najbrž ne počuti ravno najprijetneje. Zato prav nič ne zavidamo delavcem, ki dan za dnevno delajo na tej višini, pa čeprav so je vajeni. Dimnik ljubljanske Komunalne energetike je, trenutno najvišje gradbišče v Ljubljani; zaradi skrbi za čistejšo ljubljansko ozračje ga povišujejo še za dvajset metrov. Dela opravljajo delavci zeniške Vatrostalne, svojo nalogo pa bodo opravili do pričetka letošnje kurilne sezone.

Sekretariat akcije Nič nas ne sme presenetiti pri OK SZDL Ljubljana Šiška je na zadnji seji obširno obravnavala in sprejela programe aktivnosti občanov Šiške za zaključek akcije 29. in 30. septembra letos. V akcijo so vključene vse krajevne skupnosti, glavna vaja bo na območju KS Zgornja Šiška, kjer se bodo v akcijo vključile tudi občinske družbenopolitične organizacije, upravni organi občinske skupščine, družbene organizacije, društva in samoupravne interesne skupnosti.

Precej časa so imeli gasilci v Logatcu pred gozdnimi požari mir, saj je bil zadnji gozdni požar, ki je povzročil večjo škodo, pred natančno sedemnajstimi leti. Z uvedbo električne vleke na železnici se je stopnja nevarnosti gozdnih požarov ob železnici zmanjšala, tako da so si gozdarji oddahnili, saj ni bilo več potrebe po stalni čuvajski službi. Letos pa so imeli znova precej dela, saj je v gozdovih kar nekajkrat zagorelo. Vzroki požarov še niso znani, škoda pa je za kar precejšnija, saj znaša po grobi oceni kakih 150.000 dinarjev. Vsekakor pa je ostal poduk, da se bo treba za boj proti požarom bolj pripraviti, da bo potrebno znova obnoviti preseke in očistiti protipožarne zidove, ki so jih v teh mirnih letih nekoliko zanemarili.

O ŽE PRIHODNJE LETO

Beograjčani na Fužinah

Izvršni svet občinske skupščine Ljubljana Moste-Polje je v sodelovanju s predstavniki mesta Ljubljana in SIS za preskrbo mesta že izbral investitorja primarnega in sekundarnega centra za sosesko MS4-5 Fužine. Investitor primarnega centra bo SOZD Mercator, ki bo v tej soseski zidal blagovnico. Ta sicer ne bo zgrajena že v prvi fazi gradnje Fužin, zato pa bo investitor sekundarnega centra SOUR Poljoprivredni kombinat Beograd zgradil samopostrežno trgovino predvidoma do konca leta 1980. Oba investitorja bosta v teh dneh podpisala samoupravni sporazum o družbeno usmerjeni gradnji v soseski Fužine.

(Ne)inventivnost — družbeni problem

O inovacijah premalo odločajo neposredni samoupravljalci in posebej usposobljene službe

Nadaljevanje in konec)

Praksa je pokazala, da so pri inovacijah najbolj uspešne tiste lelovne organizacije, ki so zaurale organiziranje inventivnega dela posebni službi, medtem ko o samoupravni del odločanja prepustili delavcem v temeljnih organizacijah. V mnogih naših primerih je teža odločanja o koristnosti in spodbujanju inovacij e vedno na vodstvenih strukturah. Inovacijska dejavnost potane prej ali slej predmet prestia, kar vodi v močne medsebojne pore in s tem tudi do siromašnje inventivnega dela. Ker so avtorji inovacij v manjšini in običajno v podrejenem položaju, otegnejo prvi kratki konec najprej sami; drugi pa sledi prej ali slej delovni organizaciji. Najprej se posledice kažejo v pasivnem odnosu strokovnjakov do dela. Zatem se nadaljuje osip in iromašenje razvojnih programov. Analiz o boljšem in učinkovitejšem delu skoraj ni. Vedno bolj se naslanjamo na trenutne

akcijske ukrepe, medtem ko se nesorazmerno povečujejo stroški režije, krepki se odvisnost od licenčnih partnerjev, ki jo spremlja povečan uvoz surovin in vedno večja zastarelost tehnologije itd. Najhuje pa je to, da takemu stanju pogosto sledi splošna brezbriznost zlasti tam, ko namesto samoupravne baze odločajo le posamezniki, in tam, kjer namesto prave, uveljavljajo le papirnato samoupravo. Posledica tega je, da se zatekamo po rešitve le k cenam, kajti za mobilizacijo strokovnega dela nismo niti pripravljani, izgovarjamo pa se, da običajno nimamo časa. Pogosto »pozabljamo«, da za izrabo moderne tehnologije ne potrebujemo samo visoke strokovne ravni tehnologov, ampak tudi vrsto drugih profilov, ki se ukvarjajo s prodajo in ekonomiko proizvodnje oziroma prodaje. Nič ne pomaga kvalitetno proizvajati, če ne znamo učinkovito prodajati in vsaj relativno zniževati stroškov poslovanja.

Če hočemo to doseči, potrebujemo hitre in kvalitetne ekonomske analize, dinamično proizvodno, skratka poslovno obnašanje, ki ga prinaša in zagotavlja le splošno razvejana inventivnost dela.

Podobno je z investicijskimi odločitvami. Še tako pozitiven investicijski program nam kaj malo koristi, če ne stoji za njim sposobi organizatorji celotnega proizvodnjega procesa. Sposobnost organizatorjev in izvajalcev del pa ni odvisna toliko od formalnih kvalifikacij ali dolžine delovne dobe, kot od pripravljenosti delavcev do dela, posebno če je ta pogojena s timskim delom in spodbujena z možnostjo večjega zaslužka. Z eno besedo, investicijska dejavnost bo uspešna samo tedaj, če bomo znali organizirati in spodbuditi vse razsežnosti inventivnosti dela, začeni od ustanovitve strokovne službe za inventivno dejavnost do neposrednega odločanja vseh zaposlenih, ki ka-

korkoli lahko pripomorejo k večji učinkovitosti dela.

S tem v zvezi bi veljalo razmisliti o formiranju komisij po TOZD z delnim stalnim članstvom, ostali člani pa bi bili v sestavi komisije oziroma tima, dokler bi trajalo reševanje določene problema. Ta gibljivi del članstva bi tvorili predvsem strokovnjaki specialisti in tisti, ki jih obravnavana problematika najbolj prizadeva. Seveda pride tak način oblikovanja komisij do polnega izraza šele pri načrtovanju in vsesplošno sprejeti inventivni dejavnosti. Začeti je treba najprej z rednimi popisi problematike, in to s celotnega področja poslovanja, nakar se izoblikuje vrsta pomembnejših nalog, ki jih razporedimo v okvir inventivnega dela. Do teh nalog naj imajo možen dostop vsi zainteresirani delavci — po potrebi tudi zunanji, kadar je to v interesu delovne organizacije. Naloga naj vsebuje poleg zgoščene opisa problema tudi priča-

konferenci SZDL. Težko pričakovanega sestanka, na katerem naj bi pravzaprav izoblikovali dokončno mnenje glede gradnje na tem območju, pa do danes še ni bilo.

OK SZDL Moste — Polje je konec junija poskušala pospešiti rešitev tega problema in je zato sklicala sestanek, ki lahko karkoli in kakorkoli prispevajo k njegovemu hitrejšemu razpletu. Pričakovanja se niso izpolnila, kajti strokovnjaki so se pogovarjali in razpravljali med seboj bolj zaradi uveljavljanja svojih stališč in mnenj kot z namenom, da bi prispevali k hitri in ustrezni rešitvi problema.

Vemo, da je virov pitne vode čedalje več. Res je tudi, da vodo iz nekaterih zajetih v Hrastju še občasno klorirajo. Zavedamo se, da bi morali črpalnica umakniti iz mesta. Obenem pa je tudi znano, da je zemljišč za gradnjo stanovanjskih hiš vse manj. Skrb mestne skupščine za zavarovanje pitne vode je tako popolnoma razumljiv, še zlasti, ker sanacijski program za to območje ni izdelan in — kot smo slišali na sestanku konec junija — ga še precej let ne moremo pričakovati.

Zazidalni načrt za ta del Sneberij pa je bil izdelan že pred leti. Za komunalno opremo zemljišča je bilo vloženo tudi že precej sredstev. Člani zadruga imajo že nekaj časa odobrena pogoja. Zastavljata se torej vprašanji, zakaj nekateri posamezniki klub odloku lahko zidajo in zakaj nikogar ne moti onesnaževanje podtalnice z gnojnicami, ki tam pronica v zemljo z več gnojšč.

Sicer pa v tem trenutku lahko ugotovimo, da bi tudi morebitna sprememba ali dopolnitev odloka prišla za večino članov stanovanjske zadruga prepozno, kajti 18 se jih je že odločilo za zidavo v Zalogu, 35 jih namerava kupiti stanovanja na Fužinah, drugi pa si poskušajo pomagati kako drugače.

Jeza prizadetih članov »nekdanje« zadruga se bo sčasoma polegla, grenak občutek pa jim bo ostal. Ostati pa bi moral tudi tistim, ki niso storili vsega za hitro rešitev tega zapleta, za takojšnji »da« ali »ne«. Ljudje niso brezčutni predmeti in za denar, ki so ga nameravali vložiti v gradnjo in ki najbrž ni bil prislužen, se vsak dan manj dobil.

DARJA JUVAN